

педагогів, кадрова неукомплектованість.

Серед низки проблем, які спіткали галузь фізичної культури і спорту, можемо виокремити хронічне недофінансування, що стало домінуючою причиною негативних тенденцій у її розвитку: недостатня фінансова забезпеченість на утримання та розвиток дошкільних навчальних закладів; низький рівень оплати праці, неефективність механізмів заохочення працівників дошкільної освіти; неузгодженість нормативно-правової бази, що регламентує роботу дошкільного навчального закладу з фізичного виховання.

Вирішення проблем фізичного виховання дошкільників потребує об'єднання зусиль усіх суб'єктів навчально-виховного процесу, узгодженості дій адміністрації дошкільного навчального закладу, педагогів, медичних працівників. Прилучення дітей до систематичних занять фізичною культурою неможливе без підтримки батьків. Проте, провідна роль належить педагогу, його педагогічній майстерності, умінню будувати педагогічний процес відповідно до поставленої мети з урахуванням конкретних умов виховної діяльності.

Список використаних джерел

1. Маляр Н. С. Про необхідність превентивного фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2009. № 4. С. 72–75.
2. Пангелова Н. Залучення старших дошкільників до цінностей здорового способу життя в процесі фізичного виховання. Молода спортивна наука України. 2010. Т.2. С.183–187.
3. Тимонова И. Б. Анализ физического развития детей в детских дошкольных учреждениях. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2007. № 11. С. 202–206.

УДК 37.064:316.362:373.2-053.4-042.65(045)

Іванова В.В.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет

Голуб В.І.

здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
ОС «Магістр»

Мукачівський державний університет

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАТЬКІВ У ВИХОВАННІ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

При побудові моделі формування педагогічної компетентності батьків у вихованні самостійності дітей ми виходили з загальноприйнятого у філософській та педагогічній науці уявлення про модель як знаковий образ об'єкта, що моделюється. В якості такого об'єкта в нашому дослідженні виступає процес формування компетентності батьків, що включає мету, зміст, діяльність, результат. Відповідно до цього, в побудованій моделі були виділені структурні блоки: цільовий, організаційно-змістовний і оціночно-результативний, що відповідають за цілепокладання, зміст і результат.

Формування педагогічної компетентності батьків у вихованні самостійності дітей ми представляємо цілісним процесом взаємодії педагогів і батьків, який спрямований на підвищення зацікавленості батьків в успішному результаті виховання самостійності у дитини, підвищення рівня психолого-педагогічних знань і оволодіння технологією виховання самостійності дитини дошкільного віку в сім'ї (набуття компетентнісного досвіду) [2].

Розуміння процесу формування компетентності батьків, як взаємодії двох соціальних інститутів, зумовило виявлення його суті, обґрунтування ефективних методів і форм партнерської діяльності, які можуть бути включені в розроблювану модель. Для цього було вивчено досвід взаємодії сімейного і суспільного виховання в історії вітчизняної педагогіки.

У різні історичні періоди існували різні підходи до визначення сутності взаємодії сімейного і суспільного виховання, наукою і практикою розроблявся цілий спектр форм і методів психолого-педагогічної освіти батьків, підвищення їх педагогічної культури і

компетентності у вихованні дитини.

Перший підхід в підготовці сім'ї до виховання дітей ми позначили як природну передачу виховного досвіду з покоління в покоління через проповідування. Першою школою підготовки батьків до виховання дітей можна назвати народну педагогіку. Виховні ідеали, уявлення про моральні якості людини склалися в народній педагогіці на основі багатовікового життєвого досвіду, а необхідні знання та навички сімейного життя передавалися безпосередньо від покоління до покоління практичним шляхом.

Наступний підхід пов'язаний з появою громадських освітньо-виховних установ, які, з одного боку, брали на себе рішення частини завдань з виховання та навчання дітей, а з іншого боку, виконували просвітницьку функцію по відношенню до сім'ї. Цей етап характеризується суперечливістю в поглядах на пріоритетність сімейного і суспільного виховання і наявністю двох полярних позицій: від допомоги сім'ї у вихованні дітей (В.Одоевський, К.Ушинський, П.Каптерев ін.) до спроби повної заміни сім'ї громадськими установами (І.Бецкой, А.Коллонтай та ін.). Існувала і проміжна позиція: пріоритет віддавався громадському вихованню, але при цьому визнавалася необхідність сімейного виховання дітей перших років життя (П.Блонський, Н.Крупська, А.Макаренко).

Характерним для третього підходу є гуманістичні ідеї батьківської педагогіки В.Сухомлинського та Ш.Амонашвілі, розвивається «педагогізація» суспільства, тобто підвищення культури і рівня педагогічної підготовленості населення, розвитку педагогічного руху і педагогічного загального навчання в країні. Склалася такі форми освіти батьків, як педагогічний всеобуч, здійснюваний в дошкільних закладах і школі; педагогічна пропаганда в батьківських університетах, лекторіях; систематичні заняття батьків на факультетах педагогічних знань і семінарах, на науково-практичних конференціях. Активізувалося поширення педагогічних знань через засоби масової інформації: періодичну пресу, радіо, телебачення. При цьому сім'я розглядалася як об'єкт впливу з боку громадських освітніх інститутів, зокрема ЗДО [3].

Сучасний підхід до взаємодії суспільного і сімейного виховання, який умовно можна назвати етапом *компетентного батьківства*, обумовлений суттєвими змінами в системі вітчизняної освіти.

Взаємодія з сім'єю стає інтегративною по змісту, збагачується психолого-педагогічними знаннями, які допомагають розумінню закономірностей розвитку дитини, розуміння її особистості, усвідомлення психологічних, педагогічних, природничо-наукових, правових основ сучасної сім'ї та домашнього виховання. Вводяться нові поняття: «психолого-педагогічний супровід сім'ї», «формування, розвиток, підвищення педагогічної компетентності батьків», «партнерська взаємодія». Традиційні форми і засоби взаємодії з сім'єю доповнюються дистанційними формами спілкування (web-сайт, електронна пошта), що дозволяє оперативно надавати допомогу батькам та сприяє відкритості освітнього закладу.

Сучасна наука і практика прийшли до одностайної думки про те, що якісно результативну взаємодію сімейного та суспільного виховання, створення єдиного освітньо-виховного простору сім'ї та освітнього закладу можливо тільки в умовах суб'єкт-суб'єктних відносин, партнерської співпраці педагогів і батьків, довірчого ділового контакту між педагогом і сім'єю.

Згідно вищезгаданого положення, всі етапи впровадження моделі від планування і здійснення процесу формування педагогічної компетентності батьків, до оцінки результативності, припускають партнерську взаємодію спеціально підготовлених фахівців і батьків, що обґрунтовує *необхідність підвищення готовності педагогів до реалізації моделі*.

Таким чином, історичний шлях розвитку взаємодії сімейного і суспільного виховання можна позначити як рух від природної передачі досвіду з покоління в покоління, через масову освіту батьків з явною політизацією до формування їх педагогічної компетентності з урахуванням диференційованого підходу, перетворення сім'ї з об'єкта впливу на суб'єкт взаємодії.

До середини ХХ століття склалися досить стійкі форми освіти батьків, які в дошкільній педагогіці прийнято вважати традиційними (школи матерів, університет педагогічних знань, батьківський всеобуч, загальні батьківські збори, консультації та ін.). Докладний аналіз таких форм представлений Л.Богославець, О.Давидовою, Т.Дороновою, О.Зверевою, Т.Куликовою і іншими вченими.

Проведений нами аналіз досвіду роботи дошкільних організацій з сім'єю за останні п'ять років дозволяє виділити найбільш популярні форми підвищення компетентності батьків: зустрічі батьків на круглому столі, батьківські конференції, майстер-класи, освітньо-ігрові тренінги, ділові ігри, педагогічні гуртки та практикуми, тематичні дозвілля, проектна діяльність дітей і батьків, дистанційні консультації через сайт дитячого садка та ін.

Таким чином, в даний час практикою накопичено різноманіття традиційних і нетрадиційних форм підвищення батьківської компетентності, але вони ще не достатньо вивчені, систематизовані й узагальнені.

Застосування активних методів у формуванні компетентності батьків направлено на виникнення у них інтересу до обговорюваної проблеми, асоціацій з власним досвідом. Такі методи застосовуються, щоб дати батькам можливість стати активними дослідниками власної батьківської поведінки, отримати досвід нового бачення звичних, стереотипних способів впливу на дитину.

Широкий спектр активних методів формування батьківської компетентності пропонує Є.Арнаутова: анкетування, тестування, дискусійні питання, звернення до авторитетної думки, літературного джерела, відкриті перегляди дитячої діяльності, перегляд відео та прослуховування аудіоматеріалів, аналіз результатів дитячої творчості, ігрові завдання, обмін виховним досвідом, аналіз, рішення і рольове програвання проблемних педагогічних ситуацій, обговорення мотивів дитячої поведінки, ігрова дитячо-батьківська взаємодія, моделювання способів батьківської поведінки та ін. Використання варіативних методів активізації і збагачення досвіду батьків дає можливість переглянути звичні способи взаємодії з дитиною, сприяє формуванню гнучкої батьківської позиції, позитивних особистісних змін.

На наш погляд, грамотне поєднання сучасних форм роботи з сім'єю і використання методів активізації батьківського досвіду дозволить найбільш ефективно підвищити рівень кожного з компонентів компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку.

Таким чином, аналіз наукової літератури з проблеми, вивчення різних взаємопов'язаних аспектів взаємодії двох соціальних інститутів (ЗДО і сім'ї), дозволив нам уявити процес формування педагогічної компетентності батьків у вихованні самостійності дітей в умовах партнерської взаємодії ЗДО і сім'ї моделлю, що складається з 3 блоків: цільового, організаційно-змістовного та оціночно-результативного.

Цільовий блок передбачає постановку мети – формування педагогічної компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку. Розробка на основі теоретичного аналізу критеріїв і показників рівнів сформованості всіх компонентів компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку дозволили уявити в цільовому блоці основні завдання, сформульовані наступним чином: підвищення зацікавленості батьків в успішному результаті виховання самостійності у дитини, підвищення рівня знань теоретичних основ виховання самостійності дитини в сім'ї, оволодіння засобами, методами і прийомами виховання самостійності дитини; вдосконалення навичок міжособистісної комунікації.

Організаційно-змістовний блок включає роботу по виявленню початкового рівня сформованості компонентів педагогічної компетентності батьків, розробку змісту, методичних і практичних матеріалів для роботи з формування педагогічної компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку з урахуванням виявлених результатів. Ми виявили, що формування різних компонентів здійснюється найбільш ефективно відповідними формами і методами.

Визначення завдань, форм і методів формування кожного з компонентів компетентності

дозволить педагогам ефективно спланувати роботу щодо підвищення батьківської компетентності, реалізувати диференційований підхід, що буде сприяти підвищенню рівня компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку.

Оціночно-результативний блок спроектованої нами моделі складається з оцінки результативності процесу формування компетентності батьків, що включає виявлення динаміки рівня педагогічної компетентності батьків і розвитку самостійності у дітей дошкільного віку. Результатом є досягнення достатнього рівня педагогічної компетентності батьків, що дозволяє ефективно виховувати самостійність у дітей.

Таким чином, в результаті проведеного теоретичного аналізу розроблено модель формування компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку, в якій визначено мету, завдання і результат, алгоритм, форми і методи роботи, а також умови реалізації.

Список використаних джерел

1. Денисюк О. Роль сім'ї у розвитку самостійності дітей раннього віку. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2008. Вип. 14. С. 63- 66.
2. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Маршицька В. В. Психолого-педагогічні передумови виховання самостійності дитини старшого дошкільного віку у дошкільному навчальному закладі. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2015. Вип. 35. С. 240-246.
4. Савченко М. В. Підготовка педагогів до роботи з виховання самостійності в дітей дошкільного віку в ігровій діяльності. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди: зб. наук. праць. Серія: педагогіка. 2013 № 28. С. 283-288.

УДК 373.2.015.311

Іванова В.В.
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет
Посипанка Є.Т.
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
ОС «Магістр»
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ

Останнім часом статус дитинства в нашому суспільстві зміцнився. Про це свідчить поява низки нормативно-правових документів: Конвенція ООН про права дитини, Закон України «Про дошкільну освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, які одним із стратегічних напрямів визначають курс на забезпечення життєздатності дитини, що передбачає успішну її адаптацію та адекватне функціонування в сучасному соціумі.

У психології та педагогіці (Г. Андреева, Л. Виготський, Т. Кузнецова, А. Петровський, В. Мухіна та ін.) соціальна активність розглядається як готовність особистості до соціальних дій, як усвідомлення своєї участі в суспільному житті, як потреба особистості до саморозвитку і самовизначення себе як активного елемента соціуму, як виховання в собі соціально важливих якостей: відповідальності та ініціативності, творчості, самостійності. Про розвиток особистості дитини свідчить зміна її активності у соціальній ситуації розвитку, яку Л. Виготський визначає як «своєрідне, специфічне для даного віку, виключне, єдине та неповторне відношення між дитиною і навколишнім середовищем, перш за все, соціальним» [4, 5].

Вагоме значення в розвитку соціальної активності людини має суспільне середовище, котре є оберегом культурно-історичної спадщини людства. Соціологія, яка вивчає людину як



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>